

نظام بازیابی منابع تسهیلاتی بانکها

مهندس هوشنگ فاخر
عضو هیات ریسه اتاق ایران

در کشور ما با توجه به اینکه حدود ۸۰ درصد از واحدهای تولیدی بطور متوسط با حدود ۵۰ درصد ظرفیت به کار اشتغال دارند (ظرفیت خالی که می‌توان از آن استفاده نمود) و همچنین ۱۲-۱۰ درصد نیروی بیکار که با افزودن آمار افرادی که در مشاغل کاذب به کار مشغولند (بیکاران پنهانی) این رقم را افزونتر می‌کند، می‌توان با کمک این سیاست راهگشا ضمن استفاده از ظرفیت‌های خالی که استفاده از آنها به علت بالا بردن هزینه تسهیلات (دقتی نه فرسایش مکانیکی) و هزینه‌های مالی سرمایه‌گذاری روی ماشین‌آلات، زمین، ساختمان و تاسیسات و بخش هزینه‌های ثابت حقوق، عامل کاهش قیمت واحد تولید و در نتیجه افزایش توان رقابتی تولیدات حاصله در بازارهای درون مرزی و برون مرزی باشد و زمینه رشد و توسعه بیشتر کشور و رفاه جامعه را با افزایش اشتغال و امنیت شغلی به صورت طبیعی بدون نیاز به اجبار بخش تولید به حفظ اشتغال فراهم نماید.

امید آنکه با عنایت دولت و همکاری بانک مرکزی جمهوری اسلامی و بانک‌های عامل، دستیابی به این سیستم مورد مصرف در سایر کشورها (به خصوص کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه) فراهم گردد.

از اهم زبان‌های ناشی از عدم استفاده از این روش می‌توان هزینه‌های ایجاد اشتغال برای افراد فاقد شغل و از بین رفتن هزینه‌های ایجاد ظرفیت‌های تولیدی بدون استفاده را برشمرد که رقمی نجومی در محدوده تولید ملی می‌باشد.

دولت‌ها با توجه به برنامه‌ریزی‌های خود برای دستیابی به اهداف فوق‌الذکر با همکاری بانک مرکزی کشورشان جهت تشویق بانک‌ها به اعطای تسهیلات در بخش‌هایی که رشد و توسعه آنها مورد نظر و حمایت می‌باشد، تسهیلات اعطایی به آن بخش‌ها را از بانک‌های عامل با نرخ‌های تشویقی (به فرض ۴-۱ درصد در سال) خریداری می‌نمایند، در نتیجه بانک‌ها با اضافه کردن کارمزد و سود خود به رقم مزبور می‌توانند اقدام به اعطای تسهیلات (به فرض با نرخ ۷-۴ درصد) در بخش‌هایی که رشد و توسعه آنها مورد نظر است، بنمایند.

در شرایط خاص، بعضی کشورها برای حمایت از تولید و حفظ اشتغال حتی به نرخ منفی بهره یعنی باز پرداخت تسهیلات دریافتی به میزانی کمتر از تسهیلات دریافتی به شرط اجرای طرح مصوبی (تولید و زمانبندی) که تسهیلات به آن منظور اعطا گردیده، اقدام نموده‌اند که از نمونه‌های آن عملکرد بانک مرکزی ژاپن در بحران اقتصادی جنوب آسیا در سال‌های گذشته است.

از آنجایی که پول در جریان هیچ وقت از سیستم بانکی خارج نمی‌گردد (مگر چند درصد آن به عنوان پول نقد در دست اشخاص برای انجام خریدهای روزمره) دولت‌ها با استفاده از اعتماد مردم به پول ملی و تکیه بر تولیدی که در کل مجموعه تولیدی به دست آمده و جوابگوی افزایش تقاضای ناشی از افزایش نقدینگی می‌گردد، از این سیاست استفاده می‌کنند که اثر چشمگیری در رشد اقتصادی، رشد اشتغال، کاهش یا تثبیت تورم در نرخ‌های پایین و رفاه جامعه دارد.

سیستم بازیابی منابع تسهیلاتی بانک‌ها برای اعطای تسهیلات مورد نیاز بخش تولید جهت رشد تولید، کاهش قیمت تمام شده، کاهش تورم و افزایش اشتغال و یکی از ارکان رشد و توسعه است که عنایت دولت برای استفاده از آن اثرات عمده اقتصادی و تامین رفاه مردم را در بر خواهد داشت. پول، طلا، ارز، جواهر، اعتبارات و ... تا وقتی به عنوان ابزاری برای افزایش تولید و اشتغال مورد مصرف قرار نگیرند، اثری در رشد و توسعه کشورها، کاهش قیمت تمام شده تولیدات، کاهش تورم و یا ثبات قیمت‌ها، دستیابی به اشتغال کامل و رفاه جامعه نخواهند داشت، بلکه تزریق چنین منابعی بدون دستیابی به افزایش تولید حداقل به میزان منابع تزریق شده عامل افزایش قیمت‌ها، بیکاری و ... خواهد بود. برخی سیاست‌های پولی و مالی مناسب به شرط استفاده از آنها در جایگاه صحیح، می‌تواند حتی اثری به مراتب فزونتر از پول، طلا، ارز و .. داشته باشد. سیستم بازیابی منابع تسهیلاتی بانک‌ها در کشورهای دیگر با روش‌های مرسوم خود آنها انجام می‌شود. اجرای این سیستم که از اهم کارهای بانک مرکزی هر کشور است در بانکداری اسلامی در بخش خرید دین و یا عامل قرار دادن بانک‌ها برای اعطای تسهیلات از محل بودجه‌ای که توسط بانک مرکزی با کارمزد ارزان (همانند سپرده سپرده‌گذاران) در اختیار بانک‌های عامل قرار گیرد، قابل اجرا می‌باشد که از اهرم‌های قوی و ارزشمند در اختیار دولت برای کاهش قیمت‌ها، کاهش تورم و افزایش اشتغال می‌باشد و نحوه عمل آن به شرح زیر است:

